

theater
ANTIGONE

OEPS,

of het Groote Mondiale Taartgevecht
in 17,5 burleske sketches

—
LESMAF

VOORWOORD

Beste leerkracht,

Dit is de lesmap van de voorstelling 'OEPS, of het groote mondiale taartgevecht in 17,5 burleske sketches' waar jullie binnenkort met de klas naar komen kijken. Het is de bedoeling dat de leerlingen voorbereid naar het theater komen, dit zonder de voorstelling te verklappen! We willen leerlingen warm maken, en hun verwachtingen een beetje sturen waardoor de voorstelling beter kan binnenkomen. In deze lesmap worden ideeën en informatie aangereikt waarmee u aan de slag kunt, zowel voor als na het bekijken van de voorstelling.

De bundel is opgedeeld in drie delen: het eerste informatieve deel is voor de leerkracht. Dit deel bevat informatie die de voorstelling verheldert, maar ook deels 'verklapt'. Het is absoluut niet de bedoeling dat de leerlingen dit te zien krijgen, het dient enkel als achtergrond voor de lesgever. In het tweede deel worden opdrachten voorgesteld die ter voorbereiding van de voorstelling in de klas kunnen worden gedaan. Tot slot worden er mogelijkheden tot nabespreking aangereikt.

Deze lesmap bevat dus voorstellen om een (of meerdere) les(sen) te vullen over de voorstelling 'OEPS'. Er kan gekozen worden om 1 invalshoek of thema dieper uit te werken of meerdere opdrachten in 1 les te geven. Sommige opdrachten uit de voorbereiding kunnen hernomen worden in een nagesprek.

De eerste kennismaking met theater gebeurt vaak in schoolverband. Het succes van die kennismaking valt of staat met een goede voorbereiding. Voor elke eigen productie wordt een uitgebreide lesmap gemaakt waarin zowel de thematiek, de acteurs, scenografie, kostumering, ... onder de loep worden genomen. Daarom vragen we deze lesmap intensief te gebruiken om optimale resultaten uit de voorbereiding te halen.

Met vriendelijke groeten,

Liesbeth Verplancke
Educatief medewerker – Theater Antigone
Korte Kapucijnenstraat z/n
8500 Kortrijk
056/24 08 87
liesbeth@antigone.be

INHOUD

Voorwoord	1
Inhoud	2
1. Algemene informatie	3
1.1. De Groote Oorlog is nooit gestopt	3
1.2. Twee jaar onderzoek	5
1.3. De makers	6
1.4. De cast	7
1.5. Gone West	10
1.6. 17,5 feiten over de voorstelling	11
1.7. Interview met Raven en Jos	13
2. Voorbereiding	15
2.1. De affiche	15
2.2. De verbondenheid tussen de oorlogen	17
2.3. De rol van de media, oorlogspropaganda	19
2.4. Het draait om geld en olie	19
2.5. Lijstje met moeilijke woorden	20
3. Naverwerking	21
3.1. Klasgesprek	21
3.2. Schrijfopdracht	21
3.3. Network	21
3.4. Cartoons	22
4. Bijlages	25
4.1. Affiche	25
4.2. Inleiding oorlog zonder grenzen	26
4.3. Kaart Midden Oosten	26
4.4. Essay Thomas Decreus	27
4.5. Geluidsfragment Gorges	35
4.6. Artikel 'Sykes Picot'	35
4.7. Artikel 'Oorlog door media en de triomf van propaganda'	35
4.8. Geluidsfragmenten Hanne	45

1. ALGEMENE INFORMATIE

1.1. DE GROOTE OORLOG IS NOOIT GESTOPT

“De mens heeft geen historisch bewustzijn”, kreunde Goethe al. L'Histoire se répète en de mens wil daar maar niet uit leren.

Voor *Oeps, of het Grootte Mondiale Taartgevecht in 17,5 burleske sketches* verdiepten Jos Verbist en Raven Ruëll zich twee jaar lang in de geschiedenis van de Grootte Oorlog. Ze concludeerden dat die eigenlijk nooit is opgehouden.

Dezelfde machten spelen ook in de huidige conflicten, dezelfde belangen deden dat in de conflicten vóór WOI. Dezelfde strategische plekken in het Midden-Oosten worden ook nu weer bevochten. Het gebied is een kruisvat van tegenstellingen, een wespennest waar iedereen tegen iedereen lijkt te vechten. Wat grote gevolgen heeft voor alle contreien.

Oorlog is een uitzichtloze carrousel. Een langgerekt, groot taartgevecht.

Maar welk beeld krijgen wij van die oorlogen? Hoe wordt ons de geschiedenis geleerd, hoe krijgen wij het heden te zien? En stellen we ons nog voldoende de vraag waarom iets gebeurt?

In onze eerste voorstelling van het nieuwe seizoen willen we de wereld van vandaag uitleggen. We tonen de absurditeit van de werkelijkheid, de eindeloze en uitzichtloze carrousel van geopolitieke spelletjes. Een carrousel die terug te voeren is tot één langgerekt groot taartgevecht.

Repetitie *Oeps*

JOS VERBIST:

“We zijn twee jaar lang in de materie van de Eerste Wereldoorlog gedoken en hebben ontdekt dat er veel parallellen te trekken zijn met vandaag. Ook toen draaide het om het Midden-Oosten. Weinig mensen weten waarschijnlijk dat het Midden-Oosten tijdens de Eerste Wereldoorlog verdeeld is tussen Frankrijk en Engeland. De ambtenaren Sykes en Picot hebben toen een lijn getrokken door het gebied om te bepalen wat onder Franse of Engelse invloed zou komen. Dat soort taartverdeling van de wereld is de oorzaak van vele oorlogen.”

Taartverdelingen zoals na WOI zijn de oorzaak van vele oorlogen.

RAVEN RUËLL:

“Die actualiteit wordt een grote insteek van Oeps: wie heeft er baat bij oorlog? Wie heeft er allemaal geld verdiend tijdens WOI en wie maakt er vandaag winst op? Vandaag creëert het Westen spooksteden in Irak en Syrië, waar clans het met elkaar uitvechten en waar wij het gebied plat bombarderen. We zijn er chaos aan het creëren, omdat dat economisch interessant is. Omdat we zo vrij baan hebben om alle olie te claimen. Eigenlijk is dat een nieuwe vorm van kolonisering. Niet meer met de sandalen en de korte broek in Congo, maar het is net zo goed uitbuiting op grote schaal.

Die smerigheid van de macht krijgen we bijna nooit te zien. Niemand stelt zich nog de vraag waarom iets gebeurt.”

JOS VERBIST:

“Die vraag willen wij wel stellen. We zouden graag hebben dat ons publiek met een zeker bewustzijn naar buiten gaat. We willen dat mensen op een andere manier naar het nieuws gaan kijken.”

Oeps maakt deel uit van *GoneWest*, de culturele herdenking van WOI door de Provincie West-Vlaanderen. Meer info op www.gonewest.be

Een voorstelling van	Theater Antigone
Van en met	David Dermez, Eléna Doratiotto, Hanne Machielsen, Tim Natens, Gorges Ocloo, Benjamin Op de Beeck, Hannes Reckelbusch, Kirsten Vanden Hoorn en Sophie Warnant
Regie	Raven Ruëll en Jos Verbist
Scenografie	Giovani Vanhoenacker
Dramaturgie	Karel Vanhaesebrouck
Geluidsontwerp	Niels Vanherpe
Beeld	Peter Monsaert
Met dank aan	Schouwburg Kortrijk en CC Wevelgem
Met de steun van	Gone West en de provincie West-Vlaanderen

1.2. TWEE JAAR ONDERZOEK

Oeps is het resultaat van ruim twee jaar onderzoek. Jos Verbist en Raven Ruëll verdiepten zich met studenten van het Conservatorium in Luik en het RITCS in Brussel in de geschiedenis van de loopgravenoorlog en de gevolgen daarvan voor het Midden-Oosten vandaag.

Naast de pedagogische insteek van dat project, resulteerden die twee jaren uiteraard in een schat aan informatie, invalshoeken en toonmomenten. Meteen de basis waarop de ploeg van *Oeps* kon verder werken. Hanne Machielsen, Tim Natens, Hannes Reckelbusch en Kirsten Vanden Hoorn zaten als studenten in de voorafgaande trajecten en spelen uiteindelijk mee in *Oeps*.

Toonmoment in het RITCS

JOS VERBIST:

“Het meest bevredigende vond ik wanneer er studenten bij mij kwamen en zeiden: “Ik heb op een foute manier geschiedenis gekregen, want ik weet hier helemaal niets van af.” Er was een studente die in Brussel af en toe thee ging drinken bij Marokkanen en Maghrebijnen. Zij heeft een getuigenis geschreven over hoe ze daar naar televisie zat te kijken en hoe die berichtgeving er helemaal anders uit zag. “Als daar beelden getoond worden van Bagdad en Damascus, voel ik de pijn van de mensen die daar zitten,” schreef ze. “Ze zien iets anders dan wij.” Daar hoop je als theatermaker op. Dat je een voorstelling kan maken die de manier van kijken of denken van het publiek verandert. We willen een stuk creëren met de verhalen die ons geraakt hebben in de hele geschiedenis van WOI en daarna. Over de dingen die ons daarin blijven raken.”

RAVEN RUËLL:

“Wij sturen het proces als regisseur natuurlijk wel, maar ook de acteurs kunnen met ideeën komen. We doen beroep op de intieme en persoonlijke verontwaardiging van iedereen die mee speelt. Hoe kunnen zij als kleine mens of acteur de mensen raken met wat hen kwaad maakt?”

1.3. DE MAKERS

JOS VERBIST

Jos Verbist (1952) werkt sinds 1976 als freelance regisseur en acteur in Vlaanderen, Nederland en Frankrijk bij onder andere NTGent, KVS Brussel, Arca Gent, Nationaal toneel Den Haag en Théâtre de la Salamandre Lille. Sinds 1997 is hij artistiek en zakelijk leider van Theater Antigone, waar hij speelde in *Gevecht mè ne neger en honden*, *Dédé le taxi*, *Platonov*, *Lange dagreis naar de nacht* en *Dagboek van een soigneur*. De voorbije jaren regisseerde hij ook stukken als *Entertaining Mr. Sloane*, *Baal* en *Tribuna(a)l*. Jos regisseert *Oeps*, samen met Raven.

Raven Ruëll

Raven Ruëll (1978) studeerde af aan het RITCS. Als schrijver, acteur en regisseur werkte hij voor BRONKS, Theater Antigone (waar hij ook lid is van de artistieke staf), KVS en Theater Artemis. Sinds 2010 werkt Raven als freelancer en geeft hij les op het Conservatorium van Luik en aan het RITCS, waar hij ook lid is van de artistieke staf drama. Voor Theater Antigone regisseerde hij onder meer *Baal*, *Tribuna(a)l* (allebei samen met Jos Verbist) en *Bekdichtzitstil*. Raven regisseert *Oeps*, samen met Jos.

KAREL VANHAESEBROUCK

Karel Vanhaesebrouck (1978) doceert theater- en cultuurgeschiedenis aan het RITCS en is professor theater en performance studies aan de Vrije Universiteit van Brussel. Samen met Tom Rummens richtte hij in 2003 het cultuurtijdschrift *rekto:verso* op en was daar tot in 2011 redactielid. In 2013 werkte hij als dramaturg mee aan de voorstelling *Tribuna(a)l* bij Theater Antigone en Théâtre National. Karel is al jaren nauw betrokken bij Theater Antigone en is nu ook de dramaturg van *Oeps*.

1.4. DE CAST

In *Oeps* zie je zowel jong talent als ervaren acteurs aan het werk. De visies van die verschillende generaties op het thema vormden een belangrijk uitgangspunt tijdens het maken van de voorstelling.

Regisseur Raven Ruëll merkt op dat hij tegenwoordig veel makers hoort zeggen dat ze geen opinie hebben, dat ze alleen maar vragen willen stellen. “In de tijd van Louis Paul Boon was het geen probleem om te stellen dat je de mensen een geweten wilde schoppen. Waarom nu wel? Misschien hebben wij er net daarom voor gekozen om met zoveel jonge mensen te werken. Ik vind het belangrijk dat net de inhoud van onze voorstelling door jonge makers wordt verdedigd. Ik wil van het cliché af geraken als zou de nieuwe generatie niet in politiek of geschiedenis geïnteresseerd zijn.”

DAVID DERMEZ

Nadat David Dermez (1972) in 1996 het Humorologie-concours in Marke had gewonnen, legde hij zich toe op twee disciplines: theater en muziek. De voorbije jaren vertolkte hij bij de KVS in Brussel onder meer rollen in *De kersentuin van Anton Tsjechow*, *Face*, *To the wall* en *Litanie*. Bij Theater Antigone speelde hij onder andere mee in *Tribuna(a)* en *Keefman*, bij Theater Malpertuis zag je hem in *Ivanov*. Op televisie speelde hij onder meer gastrollen in *Aspe* en *Flikken*.

ELÉNA DORATIOTTO

Eléna Doratiotto (1988) ontmoet Raven en Jos tijdens haar studie aan de ESACT. Ze stellen haar voor om mee te spelen in *Baal*, het eerste stuk van Brecht. De samenwerking wordt een jaar later verder gezet met *Tribuna(a)* over het falen van ons rechtssysteem.

Tegelijkertijd maakt ze met het collectief La Station de voorstelling *Gulfstream* waarmee ze in de prijzen valt op de Rencontres de Huy. Ze is sinds 2011 ook verbonden aan het “Théâtre de l’I” in Brussel.

HANNE MACHIELSEN

Hanne Machielsen (1990) studeerde in 2016 af aan het RITCS in Brussel. Voor haar studies daar deed ze “Taal-en Letterkunde: Nederlands” en “Theater-film- en literatuurwetenschappen” aan Universiteit Antwerpen. Ze speelde mee in de bachelorproef van Jos en Raven die uiteindelijk tot haar rol in *Oeps* leidde.

TIM NATENS

Tim Natens (1996) haalde vorig seizoen zijn Bachelordiploma aan het RITCS in Brussel, waarvoor hij als eindexamen meespeelde in de bachelorproef van Jos en Raven. Hij maakte daarin zo veel indruk dat hij dit seizoen als stage zal meespelen in *Oeps*.

GORGES OCLOO

Gorges Ocloo (1988) komt uit Genk en studeerde in 2014 af als theatermaker aan het RITCS in Brussel. Hij werkte in zijn masterjaar mee aan de internationale theaterproductie *Black Bismarck* van het Berlijnse gezelschap "Andcompany & Co". Gorges is een multitalent, want naast regisseur is hij acteur, muzikant, componist, beatboxer en danser. Met zijn eerste voorstelling *Scarlet Anansi Ocloo* werd hij meteen geselecteerd voor Theater aan Zee 2015. Daarin herwerkte hij het verhaal van Medea.

BENJAMIN OP DE BEECK

Benjamin Op de Beeck (1981) studeerde in 2003 af aan het RITCS in Brussel en speelde sindsdien bij verschillende gezelschappen. Je zag hem in *Baal* en *Tribuna(a)* bij Theater Antigone, in *Bulger* bij BRONKS, *Kleine rode Eva* bij De Maan, *Labyrint* bij FroeFroe en *De radicale verliezers* bij de KVS. Samen met Eléna Doratiotto maakt hij de voorstelling *Aap*. Benjamin zet ook sterk in op kunsteducatieve en sociaalartistieke functies en geeft workshops bij BRONKS.

HANNES RECKELBUSCH

Hannes Reckelbus (1990) studeerde in 2015 af aan het RITCS. Hij speelde in zijn laatste jaar mee met de bachelorproef van Jos en Raven. De voorbije jaren zag je hem onder meer aan het werk in de films *Belgica* en *Paradise Trips* en in de Eén-serie *Eigen Kweek*.

KIRSTEN VANDEN HOORN

Kirsten van den Hoorn (1987) behaalde in 2015 haar bachelordiploma aan het RITCS in Brussel en volgt aansluitend haar master. Ze speelde in 2015 mee in de eerste Studio Orka zaalproductie *De Spreeuw*. Een jaar eerder stond ze op Villanova Festival met het tragikomische stuk *Postkantoor*, samen met Karlien Torfs.

SOPHIE WARNANT

Sophie Warnant (1987) studeerde in 2011 af aan het Conservatorium van Luik. Ze maakte de voorstelling *Ha Tahfénéwai*, gebaseerd op thema's uit de psychiatrie, waarmee ze onlangs nog de Prix de la critique won als grootste ontdekking. Voor Theater Antigone speelde ze mee in *Bekdichtzitstil*. Ook daarmee viel ze in de prijzen, als laureaat van de Zilveren Krekel. Ze was ook al te zien bij onder meer LOD en le Manège/Mons.

1.5. GONE WEST

GoneWest is het culturele evenementenprogramma van de Provincie West-Vlaanderen voor de herdenking van de Grote Oorlog. ***Oeps, of het Grote Mondiale Taartgevecht in 17,5 burleske sketches maakt deel uit van die culturele herdenking door de Provincie West-Vlaanderen.***

“To go west”, een Engelse uitdrukking die zoveel betekent als sterven, kreeg tijdens de Eerste Wereldoorlog een bijkomende betekenis mee. Het ten westen gaan van de doden, met de ondergaande zon mee, werd aan het geallieerde front meer dan zomaar een metafoor. Britten, Fransen en Belgen bezetten dan ook het westelijke deel van dat Westelijke Front, dat van het noorden naar het zuiden West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk doorsneed. Hun gesneuvelden en gekwetsten brachten ze daarmee letterlijk naar het westen toe.

Aan het westelijk front kon het gezegde de dood en vernieling van de oorlog dus zowel verbloemen als concreet aanwezig maken. Bovendien trok in België de oorlog met de Duitse inval van oost naar west door het gehele land, waarna hij vier jaar lang in de Westhoek ter plaatse bleef trappelen. GoneWest is dan ook de uitgelezen naam voor de artistieke herdenking van de oorlogsjaren in de provincie West-Vlaanderen. Die culturele herdenking verbindt talloze levensverhalen met gedegen historisch besef.

GoneWest ontsluit die kleine en grote verhalen via muziek-, dans-, theaterevenementen en literatuur en beeldende kunst.

GoneWest herdenkt de oorlogsjaren via allerlei culturele evenementen. Oeps is er daar een van.

GONEWEST

GoneWest reflections on the Great War

www.gonewest.be

#gonewest

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

www.west-vlaanderen.be

1.6. OEPS, OF DE EERSTE VOORSTELLING VAN HET SEIZOEN IN 17,5 FANTASTISCHE FEITEN

1. *Oeps, of het Grootte Mondiale Taartgevecht in 17,5 burlleske sketches* is de eerste voorstelling van ons 60ste seizoen.
2. De titel van de voorstelling is gebaseerd op een uitspraak van Amerikaans defensie-minister Donald Rumsfeld. Toen hem gevraagd werd naar de vele burgerslachtoffers in Irak, antwoordde hij: "Stuff Happens". Losjes vertaald: "Oeps, sorry."
3. De ondertitel verwijst dan weer naar de oorspronkelijke eindscène van *Dr. Strangelove*. Regisseur Stanley Kubrick had een taartgevecht opgenomen waarin verschillende grootmachten mekaar te lijf gingen. De scène werd uiteindelijk uit de film geknipt door de gelijkenissen met de aanslag op John F. Kennedy.
4. Het wereldrecord taartvechten staat op naam van de Belfast Community Circus School. Zij wierpen op 20 juni 2015 maar liefst 2.574 taarten met 869 deelnemers.
5. Vier van de negen acteurs staan met *Oeps* voor de allereerste keer op Kortrijkse planken: Hanne Machielsen, Tim Natens, Hannes Reckelbus en Kirsten van den Hoorn.
6. Kirsten, Hannes, Hanne en Tim waren bovendien ook al betrokken bij de voorstudies in het RITCS en het Conservatorium van Luik.
7. Videast Peter Monsaert is al langer aan Theater Antigone verbonden. Zijn nieuwe film *Le ciel flamand* werd recent geselecteerd voor filmfestivals in San Sebastian, Londen en Toronto.
8. Regisseurs Jos Verbist en Raven Ruëll leerden elkaar kennen op het RITCS, toen Jos les gaf aan Raven. Sindsdien werkten ze onder meer samen aan *Baal* en *Tribuna(a)l*. Dit seizoen maken ze ook nog *Semmelweis*.

Regisseurs Raven Ruëll en Jos Verbist © Kurt Van der Elst

9. Na het bestuderen van tientallen documentaires en evenveel boeken over WOI, de oorlog in Irak en ontelbare andere oorlogen, speelden de acteurs in augustus een eerste improvisatie-oefening. Ze kwamen uit bij de aanslagen in Zaventem.

10. Tijdens WOI werd het Midden-Oosten verdeeld onder Engeland en Frankrijk, in de zogenaamde Sykes-Picot overeenkomst. De legende wil dat Winston Churchill teveel gedronken had die dag en de hik had tijdens het uittekenen van de grenzen. De gevolgen daarvan zijn te zien in the hiccup line, de grens tussen Saoedi-Arabië en Jordanië.

11. Die Sykes-Picot linie wordt vandaag door IS gebruikt als een van de redenen voor hun strijd.

12. Donald Rumsfeld heeft de oorlog in Irak ooit als volgt willen uitleggen: “Reports that say that something hasn't happened are always interesting to me, because as we know, there are known knowns; there are things we know we know. We also know there are known unknowns; that is to say we know there are some things we do not know. But there are also unknown unknowns – the ones we don't know we don't know.” Duidelijk, toch?

13. Er bestaat zoiets als een militaire beurs. Generaals van over de hele wereld zijn daar present om te snuisteren tussen de nieuwste wapens en raketten, waarmee ze elkaar later te lijf zullen gaan. Oorlogseconomie, noemen we dat.

14. Gone West is de overkoepelende herdenking van 100 jaar WOI en loopt van 2014 tot en met 2018. Alleen al in de maand september staan er zo 23 voorstellingen gepland, waaronder theaterstukken, animatiefilms met livemuziek, documentaires, tentoonstellingen en debatten.

15. “To go west” is een oude Engelse uitdrukking en betekent zoveel als sterven. Tijdens WOI werden gesneuvelde en gekwetste soldaten immers vaak letterlijk terug naar het westen gedragen, terug naar veiliger gebied.

16. De burlleske is in de 16de eeuw ontstaan in Italië. De term komt van het Italiaanse woord burla. Grap.

17. 29 september is niet alleen de première van Oeps, je kan ook voor de allereerste keer ons zelfgebrouwen bier proeven. Met een Saison Antigone vieren we onze 60ste verjaardag in stijl.

17,5. Naast de voorstelling en de lancering van ons bier zal er nog meer te doen zijn in onze foyer. Zo zijn er...

Label van Saison Antigone © Gert Dooreman

1.7. EEN GESPREK MET DE MAKERS

Tijdens een van de eerste weken van het repetitieproces spreken we met regisseurs Jos Verbist en Raven Ruëll. De onderzoeksfase is afgerond en ze zijn volop bezig om alle informatie in een voorstelling te gieten, samen met de groep acteurs die ze hebben uitgezocht.

De taartverdeling van de wereld

Jos: “We zijn twee jaar lang in de materie van de Eerste Wereldoorlog gedoken, en we hebben ontdekt dat er veel parallellen met vandaag te trekken zijn. Ook toen draaide het om het Midden-Oosten. Weinig mensen weten dat misschien, maar nog tijdens de Eerste Wereldoorlog is het Midden-Oosten verdeeld geweest tussen Frankrijk en Engeland. Sykes en Picot, twee ambtenaren hebben toen een lijn getrokken door het gebied om te bepalen wat onder Franse of Engelse invloed zou komen. Dat soort taartverdeling van de wereld is de oorzaak van vele oorlogen.”

Raven: “Die actualiteit wordt een grote insteek van Oeps: wie heeft er baat bij oorlog? Wie heeft er allemaal geld verdiend tijdens WOI en wie maakt er vandaag winst op? Wat er nu gebeurt, is dat het Westen spooksteden creëert in Irak en Syrië, waar clans het met elkaar uitvechten en waar wij het plat bombarderen. We zijn er chaos aan het creëren, omdat dat economisch interessant is. Omdat we zo vrij baan hebben om alle olie te claimen. Eigenlijk is dat een nieuwe vorm van kolonisering. Niet meer met de sandalen en de korte broek in Congo, maar het is net zo goed uitbuiting op grote schaal.

Die smerigheid van de macht krijgen we bijna nooit te zien. Niemand stelt zich nog de vraag waarom iets gebeurt.”

De mensen een geweten schoppen.

Jos: “Wij willen die vraag wel stellen. We zouden graag hebben dat ons publiek met een zeker bewustzijn naar buiten gaat. We willen dat mensen op een andere manier naar het nieuws gaan kijken.”

Raven: “We gaan er prat op dat we hier persvrijheid hebben, en vrijheid van meningsuiting. We gaan met potloden in de hand manifesteren om die vrijheid te beschermen, maar de informatie die we krijgen is altijd ideologisch gekleurd. Ze speelt in de kaart van het regime dat op dat moment heerst, wie dat ook is.

Ik ben het een beetje beu dat veel jonge makers zeggen “We hebben geen opinie. We willen alleen maar vragen stellen.” In de tijd van Louis Paul Boon was het geen probleem om te stellen dat je de mensen een geweten wilde schoppen. Waarom nu wel?

Misschien daarom dat we er net voor gekozen om met zo veel jonge mensen te werken. Ik vind het belangrijk dat net deze inhoud door jonge makers wordt verdedigd, om zo van het cliché af te geraken als zou de nieuwe generatie niet in politiek of geschiedenis geïnteresseerd zijn.”

Mensen raken met wat ons kwaad maakt.

Jos: “We hebben hierover al een aantal voorstellingen gemaakt in het Conservatorium in Luik en in het RITCS, en het meest bevredigende daarin voor mij was toen er studenten bij mij kwamen en zeiden: “Ik heb op een foute manier geschiedenis gekregen, want ik weet hier helemaal niets van af.” Er was een studente die in Brussel af en toe thee ging drinken bij Marokkanen en Maghrebijnen. Ze heeft een getuigenis geschreven over hoe ze daar naar televisie zat te kijken en hoe dat er helemaal anders uit zag. “Als daar beelden getoond worden van Bagdad en Damascus, voel ik de pijn van de mensen die zitten,” schreef ze. “Ze zien iets helemaal anders dan wij.” Daar hoop je als theatermaker op. Dat je een voorstelling kan maken die iemands manier van kijken of denken kan veranderen. We willen iets creëren met wat ons geraakt heeft in de hele geschiedenis van WOI en daarna. Over wat ons daarin blijft raken.”

Raven: “We sturen het proces natuurlijk wel, maar ook de acteurs kunnen met ideeën komen. We doen beroep op de intieme en persoonlijke verontwaardiging van iedereen die mee speelt. Hoe kunnen zij als kleine mens of acteur de mensen raken met wat hen kwaad maakt? Dat willen we hen laten doen.”

Jos: “We willen de wereld uitleggen, daar komt het op neer. Daarom moeten mensen komen kijken.”

Raven: “Om het heden te begrijpen, misschien. Maar in de eerste plaats omdat er goed theater te zien zal zijn.”

2. VOORBEREIDING

De voorstelling bevat vele thema's die in de les kunnen worden aangepakt.

- Zo is er de invloed van de media: welke berichtgeving krijgen wij van de oorlog in het Midden Oosten? We krijgen een beperkt en gekleurde weergave van de feiten, al jaren lang, Dat zorgt er op lange termijn ook voor dat we de geschiedenis op een verkeerde manier krijgen.
- De Eerste Wereldoorlog is eigenlijk nooit gestopt. Alle oorlogen zijn 1 aaneenschakeling. Nu worden de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog verder uitgevochten op een ander terrein, in het Midden Oosten. Volgens de makers van de voorstelling kunnen we de vluchtelingen crisis en terrorisme linken aan de Eerste Wereldoorlog!
- Wie heeft er belang bij de oorlog? Vaak zijn de economische belangen voor ons niet duidelijk, toch spelen ze een grote rol in de oorlogsvoering, verschillende mensen en bedrijven verdienen aan de oorlog.

2.1. DE AFFICHE

2.1.1. Opdracht: Titel

Voor je iets vertelt over de voorstelling, schrijf je de titel op het bord. Schrijf eerst 'OEPS' op. Laat de leerlingen op post-it notes associaties met de titel opschrijven, zonder overleg met hun burens. Daarna mogen ze die op het bord kleven, bespreek kort de post-it notes. Vervolgens schrijf je het tweede deel van de titel op, laat ze nu opnieuw hun associaties opschrijven. Bespreek nu de volledige titel aan de hand van de ideeën van de leerlingen. Laat ze hangen voor de volgende oefening.

Tip: misschien zijn er woorden in de titel die de leerlingen niet begrijpen, probeer die eerst klassikaal te verduidelijken

Tip: onze interpretatie van de titel vind je hier:

OEPS: wijst op de soms onberedeneerde manoeuvres die tijdens de oorlog gebeuren, waarbij weinig rekening gehouden wordt met de gevolgen op lange termijn.

Oeps is ook geïnspireerd op de uitspraak "Stuff Happens" van Donald Rumsfeld, zie weetje 2 op pagina 11.

Het Groote Mondiale Taartgevecht in 17,5 burleske sketches: de ondertitel kan in 2 delen opgesplitst worden:

- Het grote mondiale taartgevecht wijst op de (taart)verdeling van de wereld/Midden Oosten onder de groot machten. Niet alleen in de 19de eeuw met de kolonisering gebeurde dat, maar ook na WO1 verdeelden Groot-Brittannië en Frankrijk (Sykes-Picot) het Midden Oosten in twee gebieden die onder hun invloed kwamen te staan.

Daarnaast is het taartgevecht ook een verwijzing naar de geschrapte eindscène uit de film van Stanley Kubrick 'Dr Strangelove' over de koude oorlog. In de beruchte geschrapte eindscène zou een ruzie in de War Room tussen de grootmachten uitmonden in een taartgevecht.

-17,5 burleske sketches: de oorlogen zelf zijn een aaneenschakeling van strategische zetten. De absurditeit ervan, de beslissingen die over de hoofden van de gewone mens worden genomen, het machtsspel tussen de grootmachten en de verdraaiing van de werkelijkheid naar het gewone volk zorgen ervoor dat oorlogen lijken op een eindeloze carrousel sketches. De bedoeling van de regisseurs was om dezelfde satirische ondertoon als in 'Dr Strangelove' in de voorstelling te steken.

2.1.2. Opdracht: Affichebeeld

De affiche in bijlage1 kan als tweede stap helpen om de verbeelding van de leerlingen te prikkelen. Hang de affiche en de foto uit op het bord. Laat de leerlingen opnieuw hun associaties op de post-it notes schrijven. Hang die opnieuw aan het bord. Nu kan je alle ideeën die aan het bord hangen overlopen, haal de grote lijnen eruit. Via een klasgesprek kan je hen eerst vrij laten fantaseren waarover de voorstelling zou kunnen gaan, daarna kan je de verwachtingen van de leerlingen samenvatten. Schrijf de grote lijnen uit, na de voorstelling kan je de samenvatting opnieuw lezen en kijken of de verwachtingen en ideeën nog verband houden met de voorstelling.

Tip: Na het maken van de samenvatting kan je het communicatietekstje er ook bij halen.

Tip: Laat hen zeker vrij in het associëren, probeer hen zo weinig mogelijk te sturen. Mochten de associaties van leerlingen volledig naast de thema's van de voorstelling zitten, zorg er dan voor dat ze na de oefening toch nog de belangrijkste thema's kort besproken hebben.

2.2. DE VERBONDENHEID TUSSEN ALLE OORLOGEN

2.2.1. Opdracht: Leesopdracht: inleiding 'oorlog zonder grenzen'

In de voorstelling leggen de makers de link tussen het geweld in de Eerste Wereldoorlog en het geweld dat we vandaag zien op de televisie, en dat zelfs tot in België voelbaar is. In de media wordt een te eenzijdig beeld geschetst van het terrorisme. In de bijlage zit de inleiding van het boek 'Oorlog zonder grenzen' van Ludo Debrabander dat een ruimere context schetst rond het geweld dat vandaag in de media te zien is. Het boek is trouwens een belangrijke inspiratiebron voor de voorstelling.

Gruwel in Nice, staatsgreep in Turkije, NAVO troepen aan de grens met Rusland... nooit eerder was de nood aan achtergrond en context zo broodnodig maar zo afwezig in de media. Het boek 'Oorlog zonder grenzen' van Ludo De Brabander komt op het gepaste ogenblik om die leemte te vullen. Met dit boek begrijp je wat er gaande is. Inzicht is de eerste stap naar een alternatief. Lezen dit boek.

uit een recensie van Lode Vanoost op ww.dewereldmorgen.be

Laat de leerlingen de inleiding van pagina 7 tot midden pagina 14 lezen.

Bespreek klassikaal deze inleiding.

- Wat vertelt de inleiding?
- Waren er zaken die je nog niet wist?
- Hoe komt het dat we in de media nooit zo'n visie op de feiten zien?

2.2.2. Opdracht: leesopdracht: '15 jaar na 9/11: van de war on terror naar de terror of war'

Het essay op dewereldmorgen.be schetst op een beknopte manier de balans van 15 jaar terrorisme.

Laat de leerlingen de tekst lezen met de kaart van het Midden-Oosten ernaast. Achteraf geef je hen de opdracht op per twee de onderlijnde zinnen te analyseren. Klassikaal bespreken jullie de interpretatie van de zinnen en de volledige tekst. De onderlijnde zinnen zijn soms moeilijker maar uit de context zouden de leerlingen de betekenis moeten kunnen achterhalen.

De volledige tekst kan je vinden in de bijlage (daarin zijn de zinnen onderlijnd) of op de website: <http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2016/09/08/15-jaar-na-911-van-de-war-on-terror-naar-de-terror-of-war>

2.2.3. Opdracht: Sykes Picot

Laat eerst het **geluidsfragment 'Gorges 1'** (zie bijlage mail) horen. Dat fragment is een stukje uit de voorstelling.

Heeft iemand in de klas al gehoord wie of wat Sykes Picot is?

Hoogst waarschijnlijk niemand. Nochtans hebben de geheime vergaderingen van deze mannen heel wat teweeg gebracht na de Eerste Wereldoorlog en zijn de gevolgen daarvan elke dag voelbaar in het Midden Oosten.

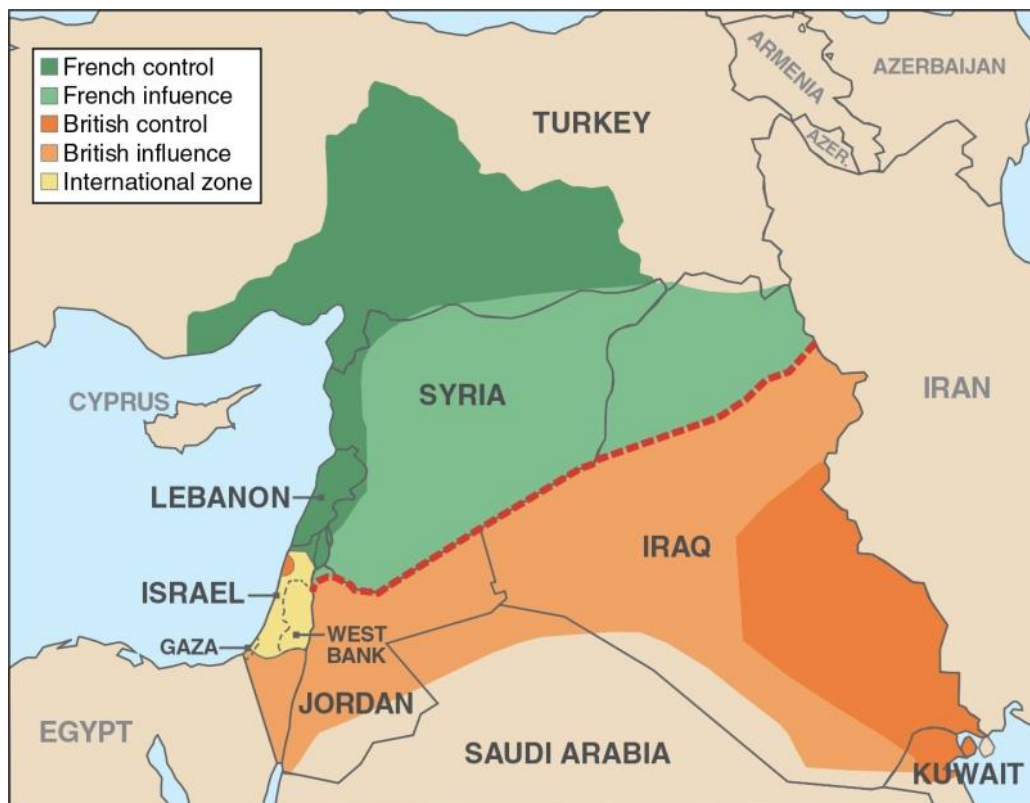
Laat de leerlingen op het internet opzoeken wat Sykes Picot betekent.

- Vraag hen welke invloed die gebiedsverdeling nog heeft vandaag?
- Wat zouden wij doen mocht er boven ons hoofd beslist worden dat Europa in 2 verdeeld wordt waarbij de scheidingslijn dwars door West- en Oost-Vlaanderen loopt?

Om dit nog concreter te maken kan je de scheidingslijn ook elders leggen, vb: dwars door Kortrijk. Hang een kaart aan het bord, teken lukraak een lijn erdoor en vraag nu de leerlingen in twee groepen te gaan staan, deze links en deze rechts van de scheidingslijn. Het Sykes Picot verdrag betekent: jullie leven vanaf nu in een ander land. Hoe voelt het als er boven hun hoofd beslist wordt dat ze nu door een grens gescheiden zijn? Dat ze door grensposten moeten om tot bij hun vrienden en familie te geraken?

Die gebiedsverdeling is vandaag een van de strijdpunten van ISIS. In filmpjes tonen de strijders hoe ze de grens, die ze niet willen erkennen, continu bevechten, ze willen nog steeds een eengemaakt Arabisch rijk, zoals dat in de Eerste Wereldoorlog beloofd was.

tip: in bijlage zit een artikel over de 10este 'verjaardag' van Sykes Picot

2.3. DE ROL VAN DE MEDIA, OORLOGSPROPAGANDA

De media speelden een grote rol in de Eerste Wereldoorlog. Een uitspraak van Britse eerste minister David Lloyd George tegen hoofdredacteur van de Manchester Guardian illustreert dat mooi: “Als de mensen echt (de waarheid) zouden weten, dan zou de oorlog morgen al stoppen, maar dat weten ze natuurlijk niet en mogen ze ook niet weten.”

Nu gebeurt de verdraaiing van de feiten door de media meer dan ooit. Men spreekt zelf van oorlogspropaganda. Alles wat te zien is in het journaal is gekleurd.

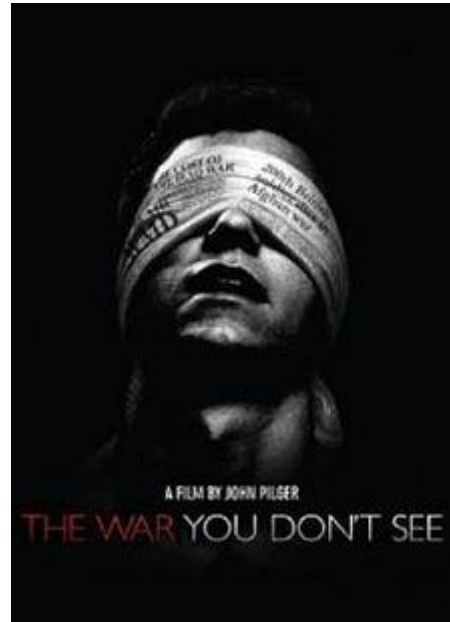
2.3.1. Opdracht: documentaire

Een zeer interessante documentaire om te bekijken met de klas is ‘The war you don’t see’ van John Pilger. Die documentaire is hier te vinden:

<https://vimeo.com/67739294>

2.3.2. Opdracht: leesopdracht

De documentaire heeft geen Nederlandse ondertitels, daarom kan je als alternatieve opdracht het artikel van John Pilger laten lezen. De vele voorbeelden die gegeven worden zullen de leerlingen misschien niet veel zeggen, maar de grote lijnen van het verhaal zijn wel belangrijk en interessant in het kader van de voorstelling. De tekst vind je via deze link: <http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2014/12/24/oorlog-door-media-en-de-triompf-van-propaganda>

2.4. HET DRAAIT OM GELD EN OLIE

Dat de wereld geleid wordt door multinationals wisten we al. Maar dat diezelfde multinationals ook een grote invloed hebben op de oorlogsvoering is bijna niet te geloven. Oorlog draait vooral om geld. Westerse landen moeien zich in het Midden Oosten om hun toegang tot olie te vrijwaren, maar het gaat nog veel verder, oorlog is een industrie op zich. Niet alleen de wapenindustrie maar ook bedrijven zoals Starbucks verdienen tonnen geld aan de oorlog.

2.4.1. Opdracht: geluidsfragment

Voor je iets over de voorstelling hebt verteld, laat je de leerlingen het **geluidsfragment ‘Hanne 3’** (zie bijlage mail) horen. Stop het fragment op 0:16. laat de leerlingen raden wat het vervolg zal zijn, m.a.w. waarin zouden mensen dan wel moeten investeren? Laat daarna de rest van het fragment horen.

Vraag vervolgens aan de leerlingen wat ze daarvan vinden.

- Zou je zelf geld investeren in de wapenindustrie als je weet dat daar winst mee te maken is?
- Vind je het ethisch verantwoord om in oorlog te investeren?

Laat vervolgens het **geluidsfragment 'Hanne1'** horen. Bespreek dit fragment opnieuw in klas.

- Ooit gedacht/bij stilgestaan dat oorlog zo'n grote invloed heeft op de economie?
- Welke bedrijven verdienen aan de oorlog?
- Denk je dat er bedrijven zijn die oorlog aanmoedigen omdat ze er baat bij hebben?
- Denk je dat politiek zich laat beïnvloeden door die bedrijven?

Tip: Extra info over dit thema vind je in de volgende artikels en documentaires:

<https://www.ftm.nl/artikelen/bedrijven-verdienden-miljarden-aan-irakoorlog>

<https://www.oneworld.nl/oorlogsindustrie-verdient-flink-aan-irak>

<http://www.mo.be/fr/node/25961>

Documentaire: Daylight robbery.

Over de biljoenen dollars die frauduleus misbruikt tijdens de oorlog in Irak

https://www.youtube.com/watch?v=FfISZaCHJ_4

Documentaire: The Iron Triangle - The Carlyle Group Exposed

Over de verwevenheid van politiek, privé-bedrijven en pentagon,

of hoe de Bush familie profijt haalde uit de oorlog in Irak

<https://www.youtube.com/watch?v=x3Sb6rvVRJo>

2.5. LIJSTJE MOEILIJKE WOORDEN

2.5.1. Opdracht: moeilijke woorden opzoeken

Laat de leerlingen per twee volgende woorden opzoeken. Elk woord moeten ze in 1 zin kunnen uitleggen. Maak met de hele klas de volledige lijst. Overloop de woorden en vraag hen wat deze woorden te maken hebben met de Eerste Wereldoorlog, of hoe deze in de voorstelling gebruikt zouden worden.

1. Pacifist	11. Propagandist
2. Conglomeraat	12. Humanitaire interventie
3. Geopolitiek	13. Rampenkapitalisme
4. Spektakelmaatschappij	14. Revisionistisch
5. Zionistisch	15. Flotilla
6. Antisemiet	16. Human shield
7. Requiem	17. Psychonaut
8. Diplomaat	18. Modus operandi
9. Het kalifaat	19. Casualties (in de oorlog)
10. Begeesteren	

3. NAVERWERKING

Na de voorstelling is het mogelijk om verschillende opdrachten ter naverwerking te doen. Ga op z'n minst een klasgesprek aan met de leerlingen.

3.1. KLASGESPREK

De volgende vragen kunnen een leidraad zijn in zo'n gesprek:

- Wat hebben jullie gezien?
- Waarover ging de voorstelling? Probeer in 2 zinnen de voorstelling samen te vatten, de essentie eruit te halen.
- Heb je iets niet begrepen? (als iemand iets niet begrepen heeft, laat andere leerlingen het uitleggen en hun interpretatie erover vertellen, iedereen begrijpt een voorstelling anders, laat hen ook zelf een deel van de voorstelling invullen, dat maakt het net interessant!)
- Wat is de centrale thematiek van de voorstelling?
- Zijn er zaken in de voorstelling die getoond of gezegd werden die je geraakt hebben?
- Hoe kan theater een hulp zijn in dit conflict?
- Is het zinvol om hierover een voorstelling te maken?

3.2. SCHRIJF OPDRACHT

Kies 1 van volgende stellingen uit de voorstelling en schrijf er een werkstuk van.

- De Eerste Wereldoorlog is niet gestopt in 1918.
- Met oorlog valt geld te verdienen.
- Westerse interventies zijn goed voor de plaatselijke bevolking.
- 9/11 hebben we zelf uitgelokt.
- In de pers verschijnt de volledige waarheid.
- Persvrijheid is een illusie.
- Niet de regeringen, maar de multinationals hebben het voor het zeggen.
- De ISIS krijgt wapens van de VS.

3.3. NETWORK

Network is een film uit de jaren 70 waarin een nieuwslezer te weten komt dat hij ontslaan zal worden. Op de eerstvolgende nieuwsuitzending vertelt hij de kijkers dat hij zelfmoord zal plegen op de dag van zijn ontslag, live op televisie. Op dat moment wordt hij een ster en schieten de kijkcijfers de lucht in. De film is een aanklacht tegen de oppervlakkigheid van de televisie.

Laat de leerlingen volgend fragment bekijken:

https://www.youtube.com/watch?v=q_qgVn-Op7Q

Niet alleen zorgen de media ervoor dat we een verkeerde beeldvorming krijgen. Ook wij blijven passief als het gaat over geweld in het Midden Oosten. We sluiten nog liever de ogen dan te moeten zien wat er om ons heen gebeurt.

Nadat je het fragment bekeken hebt met de klas stel je de volgende vragen:

- Doet de voorstelling iets met jou? Wordt je er kwaad of ongelukkig van? of blijf je onverschillig?
- Zou je ook eens uit het raam willen roepen?
- Blijven we niet te passief in onze zetel zitten bij het nieuws dat ons voorgeschoteld wordt? Moeten we niet uit onze zetel komen om te protesteren?

3.4. CARTOONS

Na het zien van de voorstelling zouden de leerlingen deze cartoons moeten kunnen analyseren.

De volgende vragen kunnen hen op weg helpen:

- Wat zie je?
- Wat betekent het?
- Heb je in de voorstelling daar iets over geleerd?
- Welke scène uit de voorstelling kan je hieraan linken?

Choices for Syrian children ...

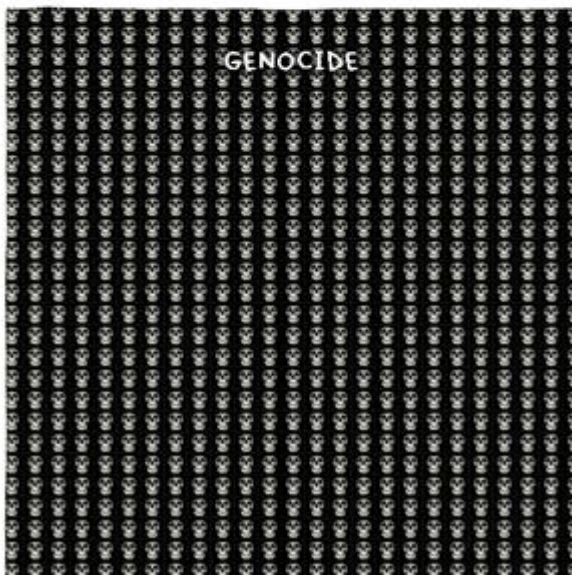
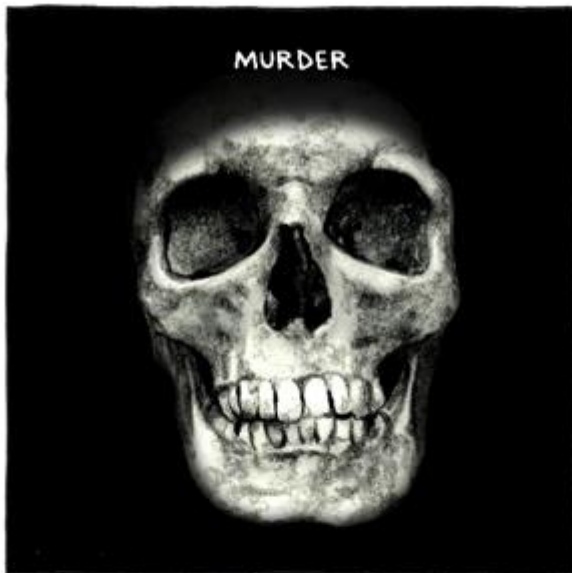

if you stay

if you leave

MEDIA CREATE PUBLIC OPINION

MR. FISH

**“Everyone’s worried
about stopping
terrorism.**

**Well, there’s really an
easy way—
Stop participating in it.”**

- Noam Chomsky

4.2. INLEIDING 'OORLOG ZONDER GRENZEN' (ZIE MAIL)

4.3. KAART MIDDEN OOSTEN

4.4. ESSAY THOMAS DECREUS

ESSAY

15 jaar na 9/11: van de war on terror naar de terror of war

Zondag is het exact vijftien jaar geleden dat 9/11 plaatsvond. Tijd om een trieste balans op te maken.

- Thomas Decreus

donderdag 8 september 2016

Wanneer je na vijftien jaar terugkijkt naar 9/11, is het verleidelijk om te stellen dat de eenentwintigste eeuw begon op 11 september 2001. Bepaalde de crash van de vliegtuigen in de WTC-torens immers niet de debatten, de krachtsverhoudingen en de oorlogen die het begin van de 21ste eeuw zouden tekenen? Ja, natuurlijk.

Maar stellen dat 9/11 de geboorte van deze eeuw is, getuigt van een exclusief westerse blik op de geschiedenis. Een blik die 9/11 reduceert tot een betekenisloze handeling van een stel psychopaten die op een zonnige ochtend letterlijk uit het niets kwamen gevlogen om dood en vernieling te zaaien.

De vliegtuigen kwamen niet uit het niets, de ramp was niet betekenisloos. Het idee voor de aanslagen werd gesmeed in Afghanistan. Een land dat toen, in 2001, al decennialang verscheurd werd door uitzichtloze conflicten. Het begon met de Russische inval in 1979 die leidde tot een tienjarige oorlog tussen (voornamelijk islamitische) milities en het Sovjetleger.

Onder het motto 'de vijanden van onze vijanden zijn onze vrienden', steunde de VS het gewapende verzet tegen de Sovjet-Unie. Dat er tussen de milities die tegen de Sovjet-Unie vochten nogal wat extremistische groepen en buitenlandse strijders zaten, was voor de VS een detail. Het doel was om de Sovjet-Unie in het zand te laten bijten. En uiteindelijk ging de VS gewoon verder met een traditie die in Latijns- en Midden-Amerika niet zonder 'succes' bleek.

Het is op het einde van die Afghaans-Russische oorlog dat Al Qaida, de terreurgroep die verantwoordelijk was voor de aanslagen van 11 september, gesticht werd. In augustus 1988 is er voor het eerst formeel sprake van een organisatie die luistert naar de naam Al

Qaida. De ambities van Al Qaida reikten echter veel verder dan het loutere verslaan van de Sovjets. Hun doel was de islamitische strijd te internationaliseren.

Afghaanse strijders, midden jaren '80

Begin jaren 90 verzonk Afghanistan in een bloedige oorlog tussen plaatselijke warlords. Het was in die context van chaos dat de Taliban de macht wisten te veroveren en waarin Al Qaida zichzelf kon organiseren. Uit de mist van een door de Amerikanen gesponsorde oorlog herrees een monster dat enkel heel aandachtige waarnemers zagen groeien. Op 11 september 2001 kwam dat monster de rekening presenteren in New York. De VS kreeg de scherven van haar eigen buitenlandbeleid op zich afgevuurd.

Het vrolijke decennium

Elf september luidde niet het begin van een eeuw in, het was een herschikken van de scherven van de twintigste eeuw. Hoogstens was 9/11 het einde van een decennium dat in de VS en West-Europa gekenmerkt werd door een sfeer van misplaatste en depolitiserende euforie. De jaren '90. De jaren van de love parades, van de lovedrug XTC. Een tijd waarin luid geopperd werd dat de Grote Ideologieën tot het verleden behoorden, al stond extreem-rechts ook toen al op de poorten te bonken. Een tijd waarin de vrije markt omhelsd werd als enig mogelijk alternatief, waarin de loftrompet geblazen werd over de globalisering, al kwamen andersglobalisten daar op het einde van de jaren 90 af en toe stoorzender spelen.

Love parade, Berlijn, 1997

Zeker, er waren rampen. Er was de horror in Joegoslavië, de eerste Golfoorlog, de hel van Rwanda. Maar het idee heerste dat er betere tijden kwamen, dat die gruwelijke conflicten restanten waren uit het verleden. Stuiptrekkingen van een wereld die als een ondergaande zon in de geschiedenis zakte – dacht het gros van de Europese intelligentsia.

Maar op 9/11 kwam de horror opnieuw thuis, werd de echo van het verleden een knal en werd de play-knop van de geschiedenis opnieuw ingedrukt. Luttele uren na de aanslagen verklaarde [Mark Eyskens](#) in de VRT-studio dat dit het begin zou zijn van de Derde Wereldoorlog.

En de oorlog kwam er. Maar het was niet de oorlog die de architecten ervan in gedachten hadden.

De Grote Leugen

Voor de neo-conservatieve klik rond George W. Bush was 9/11 de gedroomde aanleiding om hun ideologisch en politiek project ten uitvoer te brengen. Ze dromen van een Amerikaanse hegemonie, gebaseerd op militaire agressie. Belangrijke leden van de entourage rond Bush zoals Donald Rumsfeld en Paul Wolfowitz waren lid van de neo-conservatieve denktank *Project for a New American Century* ([PNAC](#)).

PNAC lobbyde reeds in de jaren 90 voor een tweede inval in Irak. In een open brief gericht aan toenmalig president Bill Clinton, die op 2 februari 1998 gepubliceerd werd en onder meer ondertekend werd door Donald Rumsfeld, vroeg PNAC om een regimewissel in Irak. De aanhef van die **brief** luidde als volgt:

“(...) Saddam Hoessein heerst nog steeds in Bagdad. Ondanks zijn nederlaag tijdens de Golfoorlog, de sancties en de verwoede pogingen van VN-inspecteurs om de massavernietigingswapens van Saddam op te sporen en te ontmantelen, blijft Saddam in staat om biologische en chemische wapens te ontwikkelen.”

Exact vijf jaar later, in het voorjaar van 2003, is dat nog steeds het alibi van de kliek rond Bush om Irak binnen te vallen. Er wordt nog een verhaallijn aan toegevoegd: Saddam zou ook banden hebben met Al Qaida en trainingskampen van Al Qaida zouden zich op Iraaks grondgebied bevinden. De koppeling Saddam-massavernietigingswapens-Al Qaida moet het publiek warm maken voor een oorlog in Irak.

Protest tegen de oorlog in Irak

Maar dat lukt niet. Vanuit de publieke opinie komt een massale anti-oorlogsbeweging op gang. Vanaf 2002 zijn er over de hele wereld massale betogingen. Op 15 februari 2003 vindt de grootste betoging uit de geschiedenis plaats. In honderden steden over de hele wereld kwamen simultaan ongeveer tien miljoen mensen op straat.

Er waren geen massavernietigingswapens, er was geen link met Al Qaida. Dat wist iedereen.

Give war a chance

Maar het ondenkbare gebeurde toch, en het was live te volgen op televisie. Op 20 maart 2003 viel de VS Irak binnen. Men deed er alles aan om te laten uitschijnen dat het een gemakkelijke oorlog zou worden, een snelle overwinning. Het schema dat de Amerikaanse propagandadiensten in elkaar staken, was kinderlijk eenvoudig. De wrede dictator en terroristenvriend Saddam Hoessein zou verdreven worden, het Iraakse volk zou juichen en een democratische lente zou over het land trekken. Over massavernietigingswapens werd steeds minder gesproken.

Meteen had een deel van de rechterzijde ook een ideale stok gevonden om tegenstanders van de oorlog te slaan: wie tegen de oorlog was, die was voor de wrede dictator, tegen democratie en natuurlijk tegen de VS en dus tegen 'onszelf'. Alain Finkielkraut (*nvdr: Frans filosoof en politiek commentator*) stelde bijvoorbeeld onverbloemd in **NRC**: "Toen het dilemma voor ons werd versimpeld tot de strijd tussen twee partijen, heb ik uiteraard voor de Britten en Amerikanen gekozen. Ik heb hoe dan ook nooit ook maar een seconde overwogen me bij de pacifisten te voegen, en nu minder dan ooit. Give war a chance - misschien loopt het goed af."

Amerikaanse soldaten in Irak, april 2003

Ook Bush ging ervan uit dat het goed ging afgelopen. Op 1 mei verklaarde George Bush op een luchtmachtbasis nabij San Diego: “mission accomplished”. Saddam was verdreven, de oorlog was gewonnen. In werkelijkheid moest de oorlog nog beginnen.

Vanaf mei 2003 nam het verzet tegen de Amerikaanse aanwezigheid voortdurend toe. Aanhangers van Saddam hergroepeerden zich, gewapende milities sloegen aan het plunderen en van die chaos profiteerden dan weer politiek-religieus geïnspireerde milities. Vrij snel ontardt de situatie in Irak volledig. Vanaf 2004 staat Irak in brand en zijn de internationale troepen het constante doelwit van aanslagen. De Amerikanen antwoorden op meedogenloze wijze: er speelde zich een oorlog af waarvan het westerse publiek slechts flarden zag.

Misschien zeggen **cijfers** in dit geval genoeg. Tussen 2003 en 2005 vielen in Irak 24.865 burgerdoden. Voor 37 procent van die burgerdoden waren de coalitietroepen verantwoordelijk, 9 procent viel door milities die tegen die troepen vochten, 36 procent was gerelateerd aan crimineel geweld en 11 procent viel binnen geen van deze categorieën. *Give war a chance.*

Oranje pakken

Op 8 mei 2004, bijna exact een jaar nadat Bush zei dat de missie volbracht was, werd het onthoofde lichaam van de Amerikaan Nick Berg teruggevonden in Bagdad. Drie dagen later duikt op het internet een filmpje op met als titel “Abu Musab al Zarqawi slacht een Amerikaan af”. Op het filmpje zijn vijf, in het zwart geklede en gemaskerde mannen

te zien. Nick Berger zit voor hen neer, gehuld in een oranje pak. Een lugubere knipoog naar de pakken die de Iraakse gevangenen in de Amerikaanse gevangnissen dragen.

De onthoofding van Nick Berger

Eén van de Irakezen die op dat moment zo'n pak draagt, is Abu Bakr al-Baghdadi. Hij wordt van februari tot oktober 2004 vastgehouden in de beruchte Abu Graib gevangenis. Het is ook in die periode dat de foto's uitlekken van door Amerikanen gemartelde gevangenen. Of al-Baghdadi zelf gemarteld of misbruikt werd, is niet geweten. In oktober wordt hij overplaatst naar Camp Bucca. Begin december wordt hij zonder voorwaarden weer vrij gelaten.

Op 9 november 2005 vindt een zelfmoordaanslag tegen een Amerikaans konvooi plaats ten zuiden van Bagdad. De dader is Muriel Degauque, een Belgische vrouw uit Charleroi. Ze was samen met haar man afgereisd naar Irak om er een aanslag te plegen tegen de Amerikaanse bezettingsmacht. Enkel zij kwam om tijdens de aanslag, een Amerikaanse soldaat raakt gewond. De zaak wordt beschouwd als een curiosum.

Zes maanden later, in januari 2006, wordt Al Zarqawi gedood tijdens een bomaanslag van het Amerikaanse leger. Al Zarqawi was op dat moment de meest gezochte en gevreesde terreurverdachte voor de Amerikanen. Dat had veel te maken met de meedogenloosheid en de gruwel die Al Zarqawi en zijn 'Al Qaida in Irak' aan de dag legden. De strategie van Al Zarqawi bestond erin om de etnische en religieuze spanningen op te drijven door middel van niets ontziend, ontwrichtend geweld en zo een burgeroorlog te creëren. In die context van burgeroorlog zou het kalifaat kunnen herrijzen, zo redeneerde Al Zarqawi.

Een Amerikaanse naast het lijk van een gevangene in de Abu Graib gevangenis

Na de dood van Al Zarqawi doopt Al Qaida in Irak zichzelf om tot Islamitische staat van Irak en de Levant. De voormalige Abu Graib gevangene, Abu Bakr al-Baghdadi, zou de leider worden van die groep. Wanneer de groep zijn actieterrein van 2011 verlegt naar Syrië, worden onthoofdingen van gevangenen in oranje pakken het propagandistisch uithangbord. Ongeveer dertigduizend buitenlandse strijders vechten mee in de militie die ooit door Al Zarqawi werd opgericht. Het kalifaat is een feit. De contouren ervan doemden al op in de eerste jaren na de Amerikaanse inval.

Bring the war home

Het verscheurde Afghanistan bracht de Taliban en Al Qaida voort, het kapotgeschoten Irak de Islamitische Staat. De landen die in naam van democratie en westerse beschaving werden platgebombardeerd, zijn nu de plaatsen van waaruit wereldwijde aanvallen georkestreerd worden. In wezen wordt door IS dezelfde strategie toegepast die Al Zarqawi in Irak toepaste: een strategie van de spanning die de burgeroorlog moet uitlokken, die de haat tussen bevolkingsgroepen moet aanwakkeren. En Europa loopt met open ogen in de val die wordt uitgespannen.

Militairen in de Antwerpse straten

De oorlog in Irak is nooit gestopt. Hij is zichzelf blijven vertakken, over landsgrenzen en werelddelen heen. Vandaag staan in de Belgische straten militairen die in Irak en Afghanistan actief waren om een groep te bestrijden die in Irak en Afghanistan ontstond.

Mensen die tegen de oorlog in Irak betoogden, hebben nu gevluchte Irakezen en Afghanen in hun vriendenkring opgenomen. Diegenen die applaudisseerden voor de oorlogen in Irak en Afghanistan, zijn diegenen die de vluchtelingen uit die regio's uit Europa willen duwen omdat ze 'een bedreiging' zouden zijn.

De opschorting van de democratie in naam van de democratie is permanent geworden. In Frankrijk heerst de noodtoestand ondertussen bijna een jaar. Duizenden huiszoeken worden uitgevoerd zonder tussenkomst van een rechter. Het zijn flashbacks van de raids van de coalitietroepen in Irak en Afghanistan. Ook bij ons zijn er steeds luidere pleidooien te horen om de democratie in naam van zichzelf op te heffen. Een Europees Abu Graib waarin de nieuwe Al Baghadadi's zullen gekweekt worden, loert om de hoek.

Vijftien jaar na 9/11 zijn de puinhopen van waaruit 9/11 kon ontstaan, enkel gegroeid. De war on terror heeft slechts de terror of war voortgebracht.

Thomas Decreus

<http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2016/09/08/15-jaar-na-911-van-de-war-on-terror-naar-de-terror-of-war>

4.5. GELUIDSFRAGMENT GORGES (ZIE MAIL)

4.6. ARTIKEL SYKES PICOT (ZIE MAIL)

4.7. ARTIKEL: OORLOG DOOR MEDIA EN DE TRIOMF VAN PROPAGANDA

OPINIE

Oorlog door media en de triomf van propaganda

Op 5 december gaf John Pilger op het jaarlijkse Logan Symposium van het Britse Centre for Investigative Journalism in Londen een lezing met als titel 'War by Media and the Triumph of Propaganda'. Pilger pleit voor een Vijfde Macht van onafhankelijke journalistiek,

die de mythe van de Vierde Macht, de zogenaamd vrije media, doorprikt.

- [John Pilger](#)
- [DeWereldMorgen Vertaaldesk](#)

woensdag 24 december 2014

(johnpilger.com)

Waarom zijn zovelen binnen de journalistiek bezweken aan propaganda? Waarom zijn zelfcensuur en vervorming standaardprocedure geworden? Waarom is de BBC zo vaak een spreekbuis voor roofzuchtige macht? Waarom draaien de New York Times en de Washington Post hun lezers een rad voor ogen?

Waarom wordt jonge journalisten niet aangeleerd om media-agenda's te doorgronden en de hoogdravende beweringen en de lage doelstellingen van namaak-objectiviteit uit te dagen? Waarom leren ze niet dat de essentie van een heel groot deel van wat onder de noemer 'mainstream media' valt geen informatie is, maar macht?

Dit zijn dringende vragen. De wereld kijkt tegen het vooruitzicht van een grote oorlog aan, misschien een nucleaire oorlog – waarbij de VS er duidelijk op uit is om Rusland en uiteindelijk ook China te provoceren en te isoleren. Deze waarheid wordt ondersteboven en binnenstebuiten gekeerd door journalisten, ook door diezelfde journalisten die eveneens de leugens promootten die tot het bloedbad van Irak in 2003 hebben geleid.

De tijden waarin we nu leven zijn zo gevaarlijk en worden zo verdraaid weergegeven in de publieke beeldvorming dat propaganda, zoals Edward Bernays het stelt, niet langer een “verdoken beleid” is.

Propaganda is gewoon het beleid zelf geworden. Dit domineert alles rechtstreeks zonder angst voor tegenspraak en haar hoofddoel is om ons te veroveren: onze perceptie van de wereld en ons vermogen om de waarheid van de leugen te scheiden.

Het informatietijdperk is in werkelijkheid een mediatijdperk. De media creëren oorlog; de media censureren; de media demoniseren; de media eisen vergelding; de media zorgen voor afleidingsmanoeuvres – een surrealistisch geheel dat ons aan de lopende band onderwerpende clichés en valse veronderstellingen aanreikt.

Deze macht, die een nieuwe ‘realiteit’ creëert, is zich al geruime tijd aan het opbouwen. Vijfenvestig jaar geleden veroorzaakte een boek met de titel “De vergroening van Amerika” ([*The Greening of America*](#)) heel wat opschudding. Op de omslag prijkten volgende woorden: “Er staat een revolutie aan te komen. Het zal geen revolutie zijn vergelijkbaar met die in het verleden. Het zal er een zijn die ontstaat bij het individu.”

Ik was toen correspondent in de VS en herinner me hoe de auteur, een jonge Yale-academicus, Charles Reich, in een wip de status van goeroe kreeg aangemeten. Zijn boodschap hield in dat het vertellen van de waarheid en politieke actie gefaald hadden en enkel ‘cultuur’ en introspectie de wereld zouden kunnen veranderen.

Aangedreven door de kracht van het winstbejag had deze cultus na een paar jaar van het ‘ik’ zowat alles overweldigd dat enigszins zou kunnen lijken op een gezamenlijk gevoel voor actie, sociale rechtvaardigheid of internationalisme. Klasse, geslacht en afkomst werden van elkaar gescheiden. Het persoonlijke was het politieke en de media was de boodschap.

In het kielzog van de Koude Oorlog vervolmaakten de verzinsels van nieuwe ‘bedreigingen’ de politieke verwarring van al wie 20 jaar eerder nog heftige tegenstand zou geboden hebben.

In 2003 filmde ik in Washington een interview met Charles Lewis, de vermaarde Amerikaanse onderzoeksjournalist. We hadden het onder andere over de invasie van Irak die een paar maanden eerder was begonnen. Ik vroeg hem:

“Wat als de meest onafhankelijke pers ter wereld George Bush en Donald Rumsfeld terdege het vuur aan de schenen had gelegd en hun aansprakelijkheid had onderzocht, in plaats van alles te herleiden tot wat botte propaganda?”

Hij antwoordde dat als wij journalisten ons werk naar behoren hadden uitgevoerd “er een heel goeie kans had bestaan dat we niet ten oorlog in Irak waren getrokken”.

Dat is een schokkende uitspraak, die veel bijval kreeg van andere befaamde journalisten aan wie ik dezelfde vraag heb voorgelegd. Dan Rather, voormalig CBS-journalist, gaf me hetzelfde antwoord. David Rose van de Observer en doorwinterde journalisten en producenten bij de BBC – die liever anoniem wensten te blijven – gaven me allemaal hetzelfde antwoord.

Anders gesteld, hadden journalisten hun werk fatsoenlijk uitgevoerd, hadden ze de propaganda in vraag gesteld en onderzocht in plaats van er de megafoon voor te zijn, dan waren honderdduizenden mannen, vrouwen en kinderen vandaag nog in leven geweest; miljoenen hadden hun huizen niet hoeven te ontvluchten; de sektarische oorlog tussen de soennieten en de sjiieten was niet in gang gestoken en de beruchte IS had nu waarschijnlijk niet bestaan.

Zelfs nu, ondanks het feit dat miljoenen de straten optrokken om te protesteren, heeft het grootste deel van de Westerse bevolking geen idee van de enorme omvang van de misdaden gepleegd door onze regeringen in Irak. Nog minder zijn er zich van bewust dat, 12 jaar voor de invasie, de Amerikaanse en de Britse regeringen een Holocaust in gang hebben gezet door het Iraakse volk levensmiddelen te ontzeggen.

Dit zijn de woorden van de hoge Britse ambtenaar, verantwoordelijk voor de sancties tegen Irak in de jaren 1990 – een middeleeuwse belegering waarbij een half miljoen kinderen jonger dan vijf de dood werden ingejaagd, volgens Unicef. Deze ambtenaar heet Carne Ross. Op de dienst Buitenlandse Zaken in Londen staat hij gekend als “Mister Irak”. Tegenwoordig is hij een klokkenluider over hoe de regeringen misleiden en hoe journalisten gewillig het bedrog verspreiden. “We voedden de journalisten met opgesmukte intelligentiefeitjes,” vertelde hij me, “of we zetten ze buiten spel.”

De voornaamste klokkenluider tijdens deze verschrikkelijke periode van stilte was Denis Halliday. Toenmalig assistent secretaris-generaal van de VN en hoog VN-ambtenaar in

Irak diende liever zijn ontslag in dan een beleid te moeten uitvoeren dat hij als genocidaal omschreef. Hij schat dat er door de sancties meer dan een miljoen Irakezen werden vermoord.

Wat er toen is gebeurd met Halliday is leerzaam. Ofwel werden zijn uitspraken bijgewerkt en opgesmukt. Ofwel werd hij belasterd. Tijdens het BBC Newsnight-programma brulde presentator Jeremy Paxman naar hem: “Ben jij niet gewoon een woordvoerder van Saddam Hussein?” De Guardian beschreef dit recentelijk als een van Paxmans “gedenkwaardige momenten”. Vorige week tekende Paxman een miljoenencontract voor zijn boek.

De dienstmaagden van de onderdrukking hebben hun werk goed gedaan. Bekijk de effecten eens. In 2013 resulteerde een ComRes-poll in het inzicht dat de meerderheid van het Britse volk geloofde dat de slachtoffertol in Irak minder dan 10.000 bedroeg – slechts een kleine fractie van de waarheid. Een bloedspoor dat loopt van Irak naar Londen werd zodoende net niet helemaal schoongeschrobd.

Van Rupert Murdoch wordt gezegd dat hij de peetvader is van de mediamaffia en dat niemand het moet wagen om aan de steeds maar groter wordende macht van zijn kranten te twijfelen – alle 127 van zijn kranten, met een gezamenlijke oplage van 40 miljoen en van zijn Fox-netwerk. De invloed van Murdochs heerschappij is echter maar zo groot als de afspiegeling ervan in de bredere media.

De meest doeltreffende propaganda zal je niet vinden in de Sun (één van Murdoch's kranten) of op Fox News – maar onder een 'liberaal' aureool¹. Toen de New York Times kopte dat Saddam Hussein massavernietigingswapens bezat, dan werd het nepbewijs voor die bewering voor waar aangenomen, net omdat het geen Fox-nieuws was; het kwam immers van de New York Times.

Hetzelfde kan gezegd worden van de Washington Post en de Guardian, die beiden een cruciale rol hebben gespeeld in het conditioneren van hun lezers, zodat ze een nieuwe en gevaarlijke koude oorlog zouden aanvaarden.

Alle drie deze 'liberale' kranten hebben de gebeurtenissen in Oekraïne zo verdraaid voorgesteld als zouden het kwaadaardige daden zijn geweest van Rusland – terwijl de door fascistische geleide coup in Oekraïne in feite het werk was van de VS, hierbij geholpen door Duitsland en de NAVO.

Deze verdraaiing van de werkelijkheid is nu zo algemeen aanvaard als 'de waarheid' dat de militaire omsingeling en intimidatie van Rusland door Washington nergens ter discussie wordt gesteld. Het heeft zelfs geen nieuwswaarde, het wordt stilgehouden door middel van een liederlijke lastercampagne van het soort dat ik niet meer heb meegemaakt sinds mijn jeugd tijdens de eerste Koude Oorlog.

Nogmaals is het van, “het rijk van het kwaad komt eraan en zal ons te pakken krijgen, geleid door een nieuwe Stalin of, pervers genoeg, een nieuwe Hitler”. Benoem je demon en laat je volledig gaan.

De onderdrukking van de waarheid over Oekraïne is een van de meest complete nieuwsblack-outs die ik ooit heb meegemaakt.

De grootste Westerse militaire opbouw in de Kaukasus en Oost-Europa sinds de Tweede Wereldoorlog wordt compleet uit het nieuws gehouden. De geheime steun van Washington aan Kiev en haar neonazistische brigades verantwoordelijk voor oorlogsmisdaden tegen de bevolking van Oost-Oekraïne wordt verzwegen. Elementen die de propaganda tegenspreken dat Rusland verantwoordelijk zou zijn voor het neerhalen van het Maleisische passagiersvliegtuig worden niet vrijgegeven.

Opnieuw zijn het de zogenaamd 'liberale' media die censureren. Zonder zich te kunnen baseren op feiten of op bewijzen, presteerde één journalist het zelfs om een pro-Russische leider in Oekraïne te identificeren als de man die het vliegtuig neerschoot. Deze man, zo schreef hij, was gekend als 'De Demon'. Hij was een enge man die de journalist angst aanjoeg. Dàt was zijn bewijs.

Talrijke journalisten, veilig genesteld in de Westerse media, hebben hard hun best gedaan om de etnische, Russische bevolking van Oekraïne af te schilderen als buitenstaanders in hun eigen land, in plaats van Oekraïners die op zoek zijn naar een federatie binnen Oekraïne zelf en als Oekraïense burgers die zich verzetten tegen een door vreemde mogendheden georkestreerde coup tegen hun democratisch verkozen regering.

De mening van de Russische president is van geen enkel belang; hij is slechts een pantomime schurk die ongestraft misbruikt kan worden. Een Amerikaanse generaal aan het hoofd van de NAVO, die rechtstreeks uit Dr. Strangelove² lijkt te komen – ene

generaal Breedlove – maakt herhaaldelijk gewag van Russische invasies in Oekraïne zonder daarvoor enig spoor van bewijs op tafel te leggen. Zijn verpersoonlijking van Stanley Kubricks Jack D. Ripper zit er knal op.

Veertigduizend Ruski's troepten samen aan de grens, volgens Breedlove. Dat volstond als bewijs voor de New York Times, de Washington Post en de Observer – deze laatste krant onderscheidde zich onlangs nog door leugens en verzinsels de wereld in te sturen die Blairs invasie van Irak moesten goedpraten, zoals haar voormalige journalist David Rose openbaarde.

Het voelt bijna aan als de vreugde die voortkomt uit een klasreünie. De trommelaars van de Washington Post zijn dezelfde redactionele schrijvers die beweerden 'harde bewijzen' te hebben voor het bestaan van Saddams massavernietigingswapens.

“Moest je je afvragen,” schreef Robert Parry, “hoe de wereld een Derde Wereldoorlog in kan struikelen – min of meer op dezelfde manier als een eeuw geleden bij de Eerste Wereldoorlog – het enige wat je moet doen, is kijken naar de waanzin die zich over zowat de gehele Amerikaanse politieke en mediawereld heeft ontwikkeld wat betreft Oekraïne, waarbij het verhaaltje van de witte hoeden tegenover de zwarte hoeden al snel vaste grond vond³, een verhaal dat zich in het geheel niet bezighield met feiten of redelijkheid.”

Robert Parry, de journalist die Iran-Contra blootlegde, is een van de weinigen die de centrale rol heeft onderzocht van de media in dit “kippenhokspelletje”, zoals de Russische minister van buitenlandse zaken het genoemd heeft. Maar is dit een spelletje? Terwijl ik dit schrijf, stemt het VS-congres voor Motie 758, dat in een notendop stelt: “Laten we ons voorbereiden op een oorlog met Rusland.”

In de 19e eeuw beschreef de auteur Alexander Herzen het seculiere liberalisme als “de laatste religie, hoewel haar kerk niet van die andere wereld is, maar van deze.” Vandaag blijkt dit goddelijk recht veel gewelddadiger te zijn dan eender welk geweld waar de moslimwereld mee afkomt, hoewel haar grootste triomf misschien wel de illusie is van vrije en open informatie.

In dit liberale nieuws blijken hele landen gewoon te verdwijnen. Saoedi-Arabië, de voornaamste bron van extremisme en door het Westen gesteunde terreur, is geen verhaal, behalve als het over de prijs van olie gaat. Jemen onderging twaalf jaar lang Amerikaanse drone-aanvallen. Wie weet dat? Wie maalt erom?

De Universiteit van West-Engeland publiceerde in 2009 de resultaten van een tien jaar durende studie over de berichtgeving van de BBC over Venezuela. Van de 304 nieuwsuitzendingen haalden enkel drie iets aan over het positieve beleid geïntroduceerd door de regering van Hugo Chavez. Het grootste alfabetiseringsprogramma ooit in de menselijke geschiedenis kreeg amper een vermelding.

In Europa en in de VS weten miljoenen lezers en kijkers weinig of niets over de opmerkelijke, bezielende kansen die gecreëerd worden in Latijns-Amerika, velen daarvan geïnspireerd door Hugo Chavez. Net zoals bij de BBC waren de berichten van de New York Times, de Washington Post, de Guardian en de rest van de achtenswaardige Westerse media notoir van kwader trouw. Er werd zelfs met Chavez gelachen op zijn doodsbed. Hoe legt men dit uit in de scholen waar journalistiek wordt onderwezen, vraag ik me dan af?

Waarom wordt er aan miljoenen mensen in Groot-Brittannië wijsgemaakt dat een collectieve straf 'soberheid' (austerity = soberheid of gestrengheid, hiermee wordt het beleid van drastische overheidsbesparingen bedoeld) genaamd, noodzakelijk is?

In het naspoor van de economische crash in 2008 kwam een verrot systeem bloot te liggen. Voor een fractie van een seconde werden de banken in een line-up van oplichters gezet op beschuldiging van verraad van de bevolking.

Maar na enkele maanden – afgezien van een paar stenen die gegooid werden wegens overdreven "bedrijfsbonussen" – veranderde dat discours volledig. De 'wordt gezocht' foto's van schuldige bankiers verdwenen uit de roddelkranten en iets dat 'soberheid' bleek te heten, werd de last die op de schouders van miljoenen gewone mensen werd gelegd. Heeft er ooit een goocheltruc bestaan, brutaler dan deze?

Tegenwoordig worden heel wat grondslagen van het beschaafde leven in Groot-Brittannië ontmanteld zodat een frauduleuze schuld afbetaald kan worden – de schuld van oplichters. De 'soberheidsbesparingen' worden geraamd op 83 miljard Britse pond (105,7 miljard euro). Dat komt bijna exact overeen met het bedrag aan belastingen dat diezelfde banken en bedrijven zoals Amazon en Murdoch's News UK fiscaal hebben kunnen ontduiken. Daarbij komt ook nog dat deze oplichtersbanken een jaarlijkse subsidie van 100 miljard pond (127 miljard euro) krijgen in de vorm van gratis verzekeringen en garanties – een bedrag dat de volledige NHS (National Health Service, de Britse openbare gezondheidszorg) zou kunnen financieren.

Deze economische crisis is pure propaganda. Extreme politieke keuzes bepalen nu het beleid in Groot-Brittannië, de VS en het grootste deel van Europa, Canada en Australië. Wie staat er op voor de meerderheid? Wie vertelt hun verhaal? Wie laat de waarheid aan bod komen? Is dat niet de taak van journalisten?

In 1977 bracht Carl Bernstein – beroemd van Watergate – uit dat meer dan 400 journalisten en nieuwsbazen voor de CIA werkten. Daar zaten journalisten bij van de New York Times, Time en de grote tv-stations. In 1991 bracht Richard Norton Taylor een zelfde fenomeen aan het licht in Groot-Brittannië.

Vandaag is dat allemaal niet meer nodig. Ik betwijfel dat er ook maar iemand bij de Washington Post en andere media wordt betaald om Edward Snowden te beschuldigen van medewerking aan terrorisme. Ik betwijfel dat iemand de journalisten betaalt die Julian Assange voortdurend besmeuren – hoewel er meer dan voldoende andere beloningen mogelijk zijn.

Voor mij is het duidelijk waarom Assange zoveel giftige commentaren, afgunst en jaloezie over zich heen krijgt. WikiLeaks haalde de façade neer van een corrupte politieke elite die de hemel word ingeprezen door journalisten. Toen hij een tijdperk inluidde van buitengewone revelaties, maakte Assange machtige vijanden, omdat hij de deurwachters van de media in het spotlicht zette en zo in verlegenheid bracht, niet in het minst bij de krant die zich zijn grootste scoop had toegeëigend (The Guardian). Hij werd niet alleen een doelwit maar een kip met gouden eieren om naar believen te pluimen.

Winstgevende publicatiecontracten voor boeken en films werden getekend en media-carrières gelanceerd of herstart op de rug van WikiLeaks en zijn oprichter. Daar hebben heel wat mensen veel geld aan verdiend, terwijl WikiLeaks moest vechten om te overleven.

Daar werd niets over gezegd in Stockholm op 1 december 2014 toen Alan Rusbridger, hoofdredacteur van de Guardian, samen met Edward Snowden de Right Livelihood Award ontving, ook bekend als de alternatieve Nobelprijs. Vooral schokkend aan die gebeurtenis was hoe Assange en WikiLeaks gewoon werden weggeveegd tijdens deze viering. Ze bestonden niet. Ze waren 'niet-mensen' ('unpeople'). Niemand nam het woord voor de pionier van het klokkenluiden op het internet, die de Guardian één van de grootste scoops in de geschiedenis bezorgde. Het was bovendien Assange en zijn team van WikiLeaks die Edward Snowden op een briljante manier redde in Hong Kong en hem in veiligheid bracht. Daarover geen woord.

Wat deze censuur door verzwijging zo ironisch, bijtend en walgelijk maakte, was dat deze ceremonie in het Zweedse parlement doorging – hetzelfde parlement dat door zijn bangelijk stilzwijgen meegewerkt heeft aan een grotesk onrecht in Stockholm. “Als de waarheid wordt vervangen door stilzwijgen”, zei Sojet-dissident Yevtushenko, “dan is dat stilzwijgen een leugen”.

Het is net dat soort stilzwijgen dat wij journalisten moeten doorbreken. Wij moeten onszelf in de spiegel aankijken. Wij moeten onverantwoorde media ter verantwoording roepen, wanneer die zich ten dienste stellen van de macht en van een psychose die de dreiging van en wereldoorlog inhoudt.

In de 18de eeuw omschreef Edmund Burke de rol van de pers als een Vierde Macht die de machtigen onder controle hield. Was dat ooit echt waar? Het gaat vandaag in ieder geval niet meer op?

Wat wij nodig hebben is een Vijfde Macht: journalistiek die de media monitort, ontrafelt en zijn propaganda tegenspreekt, die de jongeren leert om woordvoerders van mensen te zijn, niet van macht. Wij hebben nood aan dat wat de Russen 'perestrojka' noemen – een opstand van onderdrukte kennis. Ik noem dat gewoon 'echte journalistiek'.

100 jaar geleden begon de Eerste Wereldoorlog. Journalisten werden toen beloond en geridderd voor hun stilzwijgen en hun samenwerking met de machthebbers. Op het hoogtepunt van de slachtpartijen (aan het front) vertrouwde Brits eerste minister David Lloyd George toen aan C.P. Scott, de hoofdredacteur van de Manchester Guardian: “Als de mensen echt (de waarheid) zouden weten, dan zou de oorlog morgen al stoppen, maar dat weten ze natuurlijk niet en mogen ze ook niet weten.”

Het wordt tijd dat ze het wel weten.

John Pilger

© 2014 John Pilger

Video-opname van de toespraak van John Pilger:

De lezing [War by Media and the Triumph of Propaganda](#) van John Pilger tijdens [The Logan Symposium](#) werd vertaald door Sarah Wagemans en Lode Vanoost. Dit

symposium is een organisatie van het [Centre for Investigative Journalism](#). Overname van deze vertaling kan enkel voor niet-commerciële doeleinden met weblink naar de oorspronkelijke tekst en naar DeWereldMorgen.be.

1 *John Pilger gebruikt 'liberaal' hier ironisch in zijn Angelsaksische betekenis: modern, vooruitstrevend, progressief ...*

2 *Dr Strangelove, film van Stanley Kubrick uit 1964, een zwarte komedie waarin krankzinnig geworden generaal Jack D. Ripper besluit Rusland te bombarderen met kernwapens.*

3 *In de aanloop naar de Eerste Wereldoorlog waren de 'witte hoeden' de goeden, de 'zwarte hoeden' waren de vijand.*

- [John Pilger](#)
- [DeWereldMorgen Vertaaldesk](#)

4.8. GELUIDSFRAGMENT HANNE 3 & 1 (ZIE MAIL)